

ЗНАЧЕННЯ ЕКОЕТИЧНОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВУЗІВ, ЯК МОДЕЛІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

УДК 378

Наталія Александрович, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри теорії та методики фізичної культури і оздоровчої лікувальної фізичної культури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ЗНАЧЕННЯ ЕКОЕТИЧНОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВУЗІВ, ЯК МОДЕЛІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

У статті відображаються значення екоетичної позиції шляхом використання форм та методів навчально-виховної роботи у навчальному процесі майбутніх педагогів. Обґрунтовується важливість у виховному процесі формування екоетичної позиції, яка шляхом формування нового мислення спрямовує молодь до ціннісного ставлення до навколишнього середовища. Тим самим спрямовує на створення оздоровчого освітнього середовища. Висвітлюються питання значущості екоетичної позиції у формуванні здоров'язберезувального ставлення до себе, близьких та оточуючих. Та подальшого використання набутих знань у майбутній педагогічній діяльності.

Ключові слова: екоетична позиція, природне середовище, освіта, навчально-виховна функція, молодь.

Літ. 5.

Наталія Александрович, кандидат педагогических наук, преподаватель кафедры теории и методики физической культуры и оздоровительной лечебной физической культуры Харьковского национального педагогического университета имени Г. С. Сковороды

ЗНАЧЕНИЕ ЭКОЭТИЧЕСКОЙ ПОЗИЦИИ СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВУЗОВ, КАК МОДЕЛИ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ

В статье отображаются значения экоэтической позиции путем использования форм и методов учебно-воспитательной работы в учебном процессе будущих педагогов. Обосновывается важность в воспитательном процессе формирования экоэтической позиции, путем формирования нового мышления направляет молодежь к ценностному отношению к окружающей среде. Тем самым направляя на создание оздоровительно-образовательной среды. Освещаются вопросы значимости экоэтической позиции в формировании здоровьесберегающего отношения к себе, близким и окружающим. И дальнейшего использования приобретенных знаний в будущей педагогической деятельности.

Ключевые слова: экоэтическая позиция, природная среда, образование, учебно-воспитательная функция, молодежь.

Natalia Alexandrovych, Ph.D. (Pedagogy), teacher of the Department of Theory and Methodology of Physical Culture and Health Medical Physical Culture Kharkov National Pedagogical University by H. S. Skovoroda

THE VALUE OF THE ECOETHICAL POSITION OF STUDENTS OF PEDAGOGICAL UNIVERSITIES, AS MODELS OF EDUCATIONAL WORK OF THE FUTURE TEACHER

The article displays the values of the ecoethical position through the using of forms and methods of educational work in the educational process of future teachers. The article deals with the importance in the educational process of forming ecoethical position, by forming a new way of thinking directs young people to value relation to the environment, guiding the creation of recreational and educational environment. The author highlights the issues of importance of ecoethical position in the formation health relationship to yourself, to friends and associates, and further using the acquired knowledge in their future teaching.

Keywords: ecoethical position, natural environment, education, educational function, youth.

Актуальність проблеми. Взаємозалежність природи і людини, мають доленосне значення для майбутнього цивілізації, людини, як складової суспільства. На сьогодні, не заперечним є факт негативного впливу урбанізації, технологічного прогресу, наслідками якого стають порушення рівноваги природного середовища. У зв'язку з розширенням техногенного виробництва, питання охорони природного

середовища з кожним роком стає все більш актуальними. Діяльність людини вносить глибокі зміни у оточуючий світ.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідження науковців у сфері екології (В. Абрамович, Н. Бушин, В. Кунченко, В. Лаврик, Г. Рудько, Є. Римлянд, А. Самсонова) свідчать про погіршення екологічного стану природного середовища в Україні.

ЗНАЧЕННЯ ЕКОЕТИЧНОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВУЗІВ, ЯК МОДЕЛІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Ситуація що склалася, вимагає розгляду, та подальшого розв'язання. На сьогодні набули чинності низка законів: про раціональне використання та охорону природи України (1991), "Про екологічну експертизу" (1995) та ін.

Аналіз психолого-педагогічних джерел свідчить про те, що дана проблема висвітлюється дослідниками в таких аспектах: формування екологічної культури майбутнього вчителя (Н. Лисенко, Л. Лук'янова, В. Смікал, Г. Тарасенко, Н. Ясінська та ін.), роль екологічних цінностей у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів та загальноосвітніх шкіл (Г. Біленька, А. Захлебний, В. Ільченко, О. Король, О. Кудрявцева, О. Лабенко) [5, 20], формування екологічних ціннісних орієнтацій особистості (Ю. Бойчук, О. Плахотнік, А. Степанюк, О. Троцька, С. Шмалей та ін.).

Мета статті полягає у розкритті значення екоетичної позиції студентів, майбутніх педагогів у навчально-виховній (аудиторній та позааудиторній) роботі.

Виклад основного матеріалу. Сучасні проблеми в соціальній та екологічній сфері суспільства й довкілля, вимагають трансформації не лише у системі освіти, а й і політичних, економічних, соціокультурних змін у відносинах людина-природа.

О. Лазебна відмічає, що наявність позиції передбачає можливість людини впливати на дійсність. Соціальна філософія трактує поняття "позиція" у зв'язку з поняттям "соціальний статус" людини. Розрізняючи природний соціальний статус, властивий людині від народження, та досягнутий соціальний статус, в обох випадках учені за основу беруть соціальну позицію, що займає людина чи група людей у соціальній системі. Перший зумовлюється успадкованими ознаками – етнічне, соціальне походження; другий – досягнутий власними зусиллями [1, 14 – 15].

Звернення до соціально-психологічних досліджень дозволяє розуміти позицію особистості як рівень привласнення і засвоєння нею суспільних норм і правил поведінки шляхом поступового набуття соціального досвіду та вмінь його практичного використання в реальній дійсності [1, 15].

Майбутній педагог, який оволодів значним обсягом екологічних, етичних та професійно-педагогічних знань, розвинув навички творчої екологічної діяльності, керується у своїй діяльності екологічними і етичними принципами, має більш високу здатність до реалізації в різноманітних напрямках педагогічної діяльності

своїх творчих інтересів та здібностей. Такий вчитель успішно реалізується на рівні проектування педагогічного задуму та регуляції і виконання навчально-виховних завдань [1, 52].

Основний зміст екоетичної позиції полягає в глибокому засвоєнні гуманістичних цінностей, такому рівні оволодіння ними, коли вони набувають особистісного змісту, перетворюються у мотиви поведінки [1, 54].

Екоетична позиція завжди має особистісне забарвлення якостями конкретної людини та виявляється, насамперед, в екоетичній діяльності, яка має універсальний зміст, тобто може бути застосована при розв'язанні широкого кола професійно-педагогічних і особистісних ситуацій [1, 56].

Навчально-виховна функція екоетичної позиції спрямована на забезпечення цілісного уявлення про суть екоетичної позиції, реальні шляхи її пізнання і розвитку. Вона реалізується у спрямованій діяльності майбутнього педагога щодо оволодіння певною системою екоетичних знань та соціальним досвідом для розвитку умінь, навичок професійної діяльності.

Саме вміст екологічних та валеологічних дисциплін дозволяє оволодіти арсеналом оптимальних знань, умінь і навичок для вирішення соціальних та екологічних проблем. Саме від сформованості екоетичної позиції буде залежити ставлення молоді до свого здоров'я, близьких та друзів.

Важливим завданням екологічної освіти і виховання є утвердження в людині принцип взаємозалежності і правил поведінки в природі: людина в результаті своєї діяльності порушує і забруднює навколишнє середовище і в цьому середовищі проживає: хворе довкілля негативно позначається на здоров'ї людини. Звідси логічний висновок- здорове довкілля- здорова нація, здорові нащадки. Ці постулати повинні виробитись у людини як правила життя і визначити принципи її поведінки у довкіллі [4, 202 – 205].

Значний потенціал для формування екоетичної позиції майбутнього вчителя містять валеологічні дисципліни, вивчення яких дозволяє забезпечити підготовку майбутнього вчителя до активної здоров'язбережувальної та екологічнобезпечної діяльності.

Слід зазначити що значні можливості у формуванні екоетичної позиції відкривають різні форми позааудиторної виховної роботи, проведення бесід на етичні та гуманістичні теми, лекцій, відвідування факультативів з проблем етики та екології, відвідування музеїв,

ЗНАЧЕННЯ ЕКОЕТИЧНОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВУЗІВ, ЯК МОДЕЛІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

театралізованих вистав, художніх галерей, конференцій, та інших видів художньо-естетичної діяльності.

Така діяльність має не аби який вплив на свідомість та почуття кожної людини що потрапляє на подібні заходи.

Тому у сучасній молоді, і насамперед у майбутніх викладачів потрібно розвивати художньо-естетичні смаки та заохочувати до відвідування музеїв, та й на самперед прийняття активної участі у організації походів до театру, кіно, художньої галереї з представниками свого, та молодшого віку.

У той же час для повномірної реалізації екоетичної позиції та закріплення її на рівні повсякденного використання у повсякденному житті у навчальний процес потрібно включати методи науково-виховної роботи, узгоджених дії викладача та студентів у виді організаційних форм (проведення лабораторних занять, практичних досліджень, обговорення наслідків екологічних явищ, причин екологічних катастроф, доповідей на конференціях та засіданнях).

Іншим варіантом навчально-виховної роботи є можливість запропонування ділових, сюжетно-рольових, творчо-рольових ігр. Як і в свою чергу, модулюють на прикладі взаємодії людини та природи, відтворюють стосунки між ними, формують модель правил та норм поведінки в природі. Що потім передаються молодим поколінням на професійному поприщі.

Установлено що з особливим інтересом студенти приймають участь у навчально-польовій практиці (польові табори). Що забезпечує відвідування та ознайомлення з відповідними природними зонами країни, екологічними проблемами різних регіонів. До цієї форми навчально-виховної роботи можна віднести екологічні експедиції, маршрути, стежки.

У ході навчального процесу молодь набуває досвіду спостереження за станом атмосфери та біосфери, антропогенних змін пов'язаних з діяльністю людства, урбанізацією, впливом забруднення екосистем. Робити прогноз змін стану екосистем, розробляти заходи що до охорони та використання природних ресурсів, аналіз шкідливих і водночас небезпечних для здоров'я людства ситуацій. Вдосконалювати навички безпечної поведінки в природі.

Стає зрозумілим той факт, що виживання людства можливе завдяки вдосконаленню моральних якостей молоді.

Симбіоз моральних та інтелектуальних якостей людини знаходе відображення у вченні В.І. Вернадського в переході біосфери у ноосферу – керуючий людською свідомістю стан.

До сьогодні освіта допомагала людству зробити оточення найбільш сприятливим до свого існування. З часом світогляд змінюється та на разі метою освіти та виховання стає навчання піклування про оточуючий світ.

Виховання кмітливого піклування до оточуючого середовища, розширення знань, та навичок що знадобляться для її охорони, повинні стати невід'ємною частиною просвітлення, освіти, та підготовки майбутніх педагогів.

Метою освітнього процесу стає накопичення поколіннями досвіду, а наслідком засвоєння знань, та поведінка в конкретній обстановці.

Опираючись на життєвий досвід викладача, молодь черпає натхнення для набуття особистого та нового для них досвіду практичної діяльності, та самоосвіти. Що у свою чергу сприяє формуванню освітнього середовища. Яке знайомить та наближує молодь до пізнавальної діяльності.

Також слід урахувати, що на ринку праці необхідні не самі по собі знання, а здатність фахівця виконувати відповідні професійні та соціальні функції, практично вирішувати різні види виробничих завдань [2, 4].

Опираючись на технологію формування екоетичної позиції, що містить підготовчий, стимулювально-пізнавальний, змістовно-практичний, аналітико-результативний етапи, на базі впровадження яких, формується система норм та поведінки у природному середовищі та відношення до себе та близьких.

Кожна людина яка вважає себе частиною Всесвіту, що відчуває нерозривний зв'язок з природою, психологічно готова до екологічної діяльності у будь якій сфері антропогенної дієвості.

У зв'язку з існуванням декількох напрямів екоетичної освіти, що розглядають загальне виховання духу захисту оточуючого середовища, придбання професійних знань, що до закономірностей існування природних та антропогенних систем.

Однак не менш важливим напрямом екоетичної освіти є ідея здоров'язбереження суспільства.

Водночас у життєвій практиці здоров'язбережувальна функція молоді вирішується зокрема медико-гігієнічними заходами, а оздоровчий потенціал екоетичної позиції реалізовується не повністю. Однак проблема збереження здоров'я може вирішуватись на основі здоров'язбережувальної освіти.

Всесвітня організація охорони здоров'я визначає поняття здоров'я як повне фізичне, психічне та соціальне благополуччя [3, 131 – 139].

ЗНАЧЕННЯ ЕКОЕТИЧНОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВУЗІВ, ЯК МОДЕЛІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

У Національній доктрині розвитку освіти України визначено мету державної політики щодо розвитку освіти, якою передбачено створення умов для розвитку особистості та творчої самореалізації кожного громадянина України, виховання покоління людей, здатних ефективно працювати й навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадського суспільства, розвивати й зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу як невід'ємну складову європейської і та світової спільноти [2, 10].

Висновки. Отож роблячи висновки що до значення екоетичної позиції студентів, як майбутніх робітників педагогічної сфери, можна стверджувати, що особистий внесок кожного у руйнування або збереження довкілля це свідоме несення відповідальності за наслідки людської діяльності.

Саме вчитель в міру сформованості екоетичної позиції, екологічної свідомості, за кошти екоетичної освіти, невід'ємною складовою якої є навчально-виховний процес, формує ставлення молоді до активної здоров'язбережувальної та екологічнобезпечної діяльності. Стає переконливим значення практичної роботи студентів у галузі охорони довкілля та відновлення природних ресурсів. Ясно простежується зростання ролі дослідницької

та громадської діяльності майбутніх педагогів, що спрямовується на відповідальне ставлення природи та раціональне природовикористання.

1. *Александрович Н.А. Формування екоетичної позиції майбутнього вчителя у процесі вивчення валеологічних дисциплін: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" /Александрович Наталія Олексіївна. – Х., 2014. – 250 с.*

2. *Бойчук Ю.Д. Компетентісний підхід як основа модернізації сучасної освіти: [Електронний ресурс]: режим доступу: http://iprobuk.cv.ua/images/Бойчук_Харків.pdf*

3. *Лопатіна Г.О., Ліндіна Є.Ю. Використання здоров'язбережувальних технологій в умовах дошкільного навчального закладу//Педагогіка здоров'я: зб. наук. пр. – Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2011. – Вип. 32. – С. 131 – 139.*

4. *Рябченко С.В. Формування еколого-валеологічної культури, як стратегії здоров'язбережувальної поведінки особистості у навколишньому середовищі// Педагогіка здоров'я: зб. наук. пр. – Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2011. – Вип. 32. – С. 202 – 205.*

5. *Совгіра С.В. Теоретико-методичні основи формування екологічного світогляду майбутніх учителів у вищих педагогічних навчальних закладах: автореф. Дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04. / С.В. Совгіра – Луґанськ, 2009. – С. 20.*

Стаття надійшла до редакції 12.04.2016

“Людство вибирає собі найсильніших.

Всяке добро має... й темний бік, а жодне лихо не буває без добра”.

Іван Франко

письменник, поет, вчений, публіцист, перекладач, громадський і політичний діяч, талановитий редактор і видавець

“Є діла, які не меркнуть,

Є слава, яка не в'яне,

Є люди, які втілюють у собі

Цілий світ розуму і добра ... ”.

Народна мудрість

“Бути самими собою й ставати такими, якими ми можемо стати, – ось єдина мета життя”.

Бенедикт Спіноза

голландський філософ

